

Френк Сџуарџи Флинџи

ИМАЖИЗАМ

(Објављено у *Поезији*, марта 1913)

Појавила се извесна знатижеља по питању имајизма, а како нисам успео да пронађем ништа о томе у штампи, нашао сам једног имајисту, са намером да откријем шта сама група зна о “покрету”. Сакупио сам ове податке:

Имајисти признају да су савременици постимпресиониста и футуриста, али они немају ништа заједничко са овим школама. Нису објавили манифест. Нису револуционарна школа; њихово једино настојање је да пишу у складу са најбољом традицијом, какву проналазе код најбољих писаца свих времена - Сапфо, Катула, Вијона. Изгледа да су сасвим нетолерантни према свакој поезији која није писана са таквим настојањем, непознавање најбоље традиције нема оправдања. Имају неколико правила, сачињених из сопствених потреба, и нису их објавили. То су:

1. непосредна обрада “ствари”, била она субјективна или објективна
2. апсолутно не користити реч која не доприноси представљању
3. када је у питању ритам: компоновати према музичкој фрази, а не према метроному.

По овим стандардима процењују сву поезију и налазе да је најчешће мањкава. Такође се држе извесне “доктрине слике”, коју нису хтели да запишу; рекли су да се то не тиче публике и да би покренуло бескорисне расправе.

Начини помоћу којих убеђују нове песнике да прате њихова упутства су:

---

1. Показују му његове сопствене мисли већ савршено исказане код неког класика (школа у целини поседује импресивно образовање).

2. Поново пишу његове стихове пред њим, користећи десетак речи од његових педесет.

Чак и њихови противници, са нескривеном жалошћу признају да “макар спречавају лоше песнике да пишу“!

Налазим код њих озбиљност која је запањујућа за некога ко је навикао на уобичајени песнички дилетантизам у Лондону. Сматрају да је уметност сва наука, сва религија, филозофија и метафизика. Тачно је да се могу оптужити за снобизам, али то је бар снобизам у најдинамичнијем облику, са доста здравог разума и енергије иза себе; и строжи су према себи него према било ком другом.

ИЗ "ПРЕДГОВОРА НЕКИМ ИМАЖИСТИЧКИМ ПЕСНИЦИМА" 1915. (или 16)"

Песници у овој књизи не представљају групу. Неколико њих се не познају, лично са другима, али су уједињени извесним заједничким принципима, до којих су независно дошли. Ови принципи нису нови, већ изобичајени. Они су суштински за сву велику поезију, заправо за сву велику књижевност, и једноставно речено, они су:

1. Користити језик свакодневног говора, али увек употребљавати тачну реч, не скоро тачну или једноставно декоративну реч.

2. Створити нове ритмове - као изразе нових расположења - а не имитирати старе ритмове, који су само одјек старих расположења. Не инсистирамо на слободном стиху као на једином начину да се поезија пише. Боримо се за њега као за принцип слободе. Верујемо да се индивидуалност песника чешће може изразити у слободном стиху него у конвенционалним формама. У поезији, нова каденца значи нову идеју.

3. Дозволити потпуну слободу у избору теме. Није добра уметност писати лоше о авионима или аутомобилима; нити је нужно лоша уметност писати добро о прошлости. Страсно верујемо у уметничку вредност модерног живота, али желимо да укажемо на то да не постоји ништа толико неинспиративно, ни толико старомодно као авион из 1911.

4. Представити слику¹⁾ (одатле назив "имажист"). Нисмо сликарска школа, али верујемо да поезија треба прецизно да изрази појединости, а не да се бави нејасним општостима, ма колико биле величанствене и звучне. Из тог разлога се супротстављамо космичком песнику, за кога нам се чини да избегава стварне проблеме уметности.

5. Створити поезију која је оштро оцртана и јасна, не мутна или недефинисана.

6. На крају, већина нас верује да је сажетост сама суштина поезије.

ИЗ ПРЕДГОВОРА "НЕКИМ ИМАЖИСТИЧКИМ ПЕСНИЦИМА" 1916.

На првом месту "имажизам" не значи представљање слике. "Имажизам" се односи на начин, а не на предмет представљања. То значи јасно представљање било чега што аутор жели да изрази. Он може желети да изрази стање неодлучности, у том случају песма ће бити неодлучна; може желети да изнесе пред свог читаоца непрестано померање и мењање осветљења једног пејзажа, или различита гледишта у свести особе под јаким осећањима, тада се његова песма мора померати и мењати да би то јасно изразила. "Тачна реч" не значи реч која прецизно описује предмет по себи, већ реч која пред читаоца тачно представља ефекат који је тај предмет изазвао у свести песника у тренутку стварања. Имажисти се мало баве сличностима, отуда већи део њихове поезије није метафоричан. Разлог за ово је тај што, мада знају да је ова стилска фигура интегрални део свеколике поезије, сматрају да стално стављање једне слике преко друге замућује централни ефекат.

Француски критичар Реми де Гурмон написао је прошлог лета у *La France* да су имажисти потомци француских симболиста. У предговору својој књизи *Књижа маски*, господин Де Гурмон је овако описао симболизам: "Индивидуализам у књижевности, слобода уметности, напуштање постојећих форми... Једини изговор који човек може имати за писање је да записује себе, да открије другима свет који одсликава себе у његовом личном огледалу... Он треба да створи сопствену естетику - и треба да признамо онолико естетика колико има оригиналних свести, и да их процењујемо по ономе што јесу, а не по ономе што нису." У овом смислу имажисти су наследници симболиста; они су индивидуалисти.

Једини разлог зашто је имажизам деловао толико анархично и непознато енглеским и америчким критичарима је тај што њихови умови не дозивају у свест лако и брзо кораке којима је модерна уметност стигла до савремене позиције. Њен непосредни прототип не може бити пронађен у енглеској или америчкој књижевности, њега морамо тражити у Европи. Са Дебисијем и Стравинским у музици, Гогеном и Матисом у сликарству, требало би свакоме да буде очигледно да је уметност ушла у еру промене. Али музика и сликарство су универзални језици, тако да смо се навикли на нове идиоме у њима, док нам је још увек тешко да препознамо промењени идиом књижевности.

Чвор ситуације је баш овде. Он је у употребљеном идиому. Имажизам тежи да буде процењен на основу другачијих стандарда од оних који су се употребљавали у уметности деветнаестог века. Имажистичка поезија је несхватљива људима чији је једини пробни камен за уметност књижевност једне земље у периоду од пет векова. И осветљавајућа је чињеница да су међу песницима и људима упознатим са многим песничким идиомима имажисти ретко несхваћени. Можда се не слажу са нама, али нас не разумеју погрешно.

Ово не сме бити погрешно протумачено као жеља да омаловажимо своје претходнике. Напротив, имажисти се према прошлости односе са великим дивљењем и понизношћу. Али они су погођени труговима новог рођења. Спољашњи свет се мења, а са њим и људска осећања, а свако доба мора да изрази сопствена осећања на свој индивидуални начин. Ниједна уметност није “егоистичнија“ од друге; сва уметност се труди да изрази осећања уметника, било да је уобличена у наративној форми или употребљава личније изразе.

Није то о чему имажисти пишу оно што их чини тешким за разумевање, већ начин на који пишу. Сви народи имају законе прозодије, који с времена на време доживљавају промене. Закони енглеске метричке прозодије познати су свакоме ко је заинтересован за њу. Али то је само једна форма прозодије. Други народи су имали другачије: англосаксонска поезија је заснована на алитерацији, грчка и римска на квантитету, оријентална на понављању, а јапански хоку је своје ефекте засновао на једној прецизној и непроменљивој серији једноставних слогова²). Дакле поезија може бити писана на много начина. То што имажисти заснивају своју поезију на каденцама а не на метру, не чини их ни добрим ни лошим. И нико не схвата боље од њих да теорије и правила не чине поезију. Они за своје дело тврде само да је искрено.

Податак о “каденци“ је тај који је многе критичаре одвео у погрешном смеру, док су многи били заведени да кажу да је имажизам издао ритам, а ритам је основни квалитет њихове технике. Дефиниција

слободног стиха је - форма стиха заснована на каденци. Каденца у музици је једно, каденца у поезији сасвим друго, пошто се не служимо тоном већ ритмом. То је осећај савршене равнотеже тока и ритма. Не само да слогови морају пасти тако да појачају и наставе покрет, већ цела песма мора бити заокружена и врећена на свој почетак као кружни замах уравнотеженог клатна. Може бити брза или спора, може чак имати и трзаја, али мора имати овај савршени замах, чак и њени трзаји морају пратити централни покрет. На пример: претпоставимо да је некоме дат задатак да ходајући или тречећи опише велику кружницу за два минута. Два минута која може да потроши само мирно шетајући по њој. Али, у циљу да се овај задатак учини лакшим или тежим, као што се може догодити, од њега се захтева да сваку половину пређе за тачно минут. Није му наметнуто ниједно друго ограничење. Може дангубити у почетку, и дивље потрчати да би прешао половину кружнице за захтевано време, а онда завршити задатак тако што ће равномерно прећи другу половину до циља. Или може скакати, и трчати, и прескакати и застајкивати на све начине, надокнађујући то што је ишао споро тако што ће ићи брзо, или због претеране журбе неко време стајати, и варирати ове покрете на сваком делу пута по сопственом расположењу, само да за један минут пређе прву полукружницу, а за још један минут другу. Као други пример може се употребити јапански дрворез на коме се, као равнотежа жаби у једном углу, у другом налази цветна гранчица или бекар. Цветови нису истог облика нити величине као жаба, али је равнотежа очувана.

Јединица у слободном стиху није стопа, број слогова, квантитет или стих. Јединица је строфа, која може бити цела песма или њен део. Свака строфа је довршен круг: заправо, грчка реч "строфа" означава део песме који се рецитује док хор прави круг око олтара смештеног у средини позоришта. Сличност са кругом је више од сличности, то је у ствари чињеница. Наравно, круг не мора увек бити исте величине, нити је време предвиђено да се опише увек исто. Овде има простора за безбројне варијације. Такође, кругови се могу надовезивати један на други, покрети на покрете, док се не формира песма, под условом да је сваки круг за себе довршен и да се природно грана у правцу наредног. Али једна ствар се мора имати у виду: каденцирана песма је писана да се чита гласно, само тако ће се осетити ритам. Поезија је говорна а не писана уметност.

Песници слободног стиха су често оптуживани да тврде да су открили нешто ново. Немогуће је рећи где се зачала та идеја, свакако ниједан од бољих песника слободног стиха никада није био крив за тако смешну изјаву. Израз "слободан стих" је нов, ствар најнедвосмисленије није. У сваком погледу није нова у енглеској поезији.

Наћи ћете нешто веома слично у Драјденовом делу *Thrednodia Augustalis*; већи део Милтоновог Самсона борца је написан у њему; *Filomela* Метјуа Арнолда сјајан је пример слободног стиха (...)

Једна од честих оптужби имажиста заснива се на тврдњи да не пишу поезију већ “исецкану прозу”. Ова погрешна представа потиче од потпуног непознавања закона каденцираног стиха. Али шта је заправо поезија, а шта проза? Мора ли све што је штампано у једнаким радовима, са римама на крају, бити названо поезијом, а све писано у блоковима названо прозом. Аристотел, који је свакако о овоме знао више од било кога другога изјављује у својој *Реторици* да је проза ритмична и без метра (тачније, без инсистирања на неком јединственом ритму), а затим прелази на излагање стопе у прози, примећујући узгредно да јамб преовладава у свакодневној комуникацији. Чињеница је да нема лаког и брзог разграничења поезије и прозе. Као што је француски песник разлика Пол Фор рекао: “Поезија и проза су различити степени истог средства.” Није питање типографије, није чак ни питање правила и форми. Поезија је визија у човековој души коју најбоље што уме преводи средствима која су му при руци.

Млади смо, експерименталисти смо, али тражимо да нас процењују по нашим сопственим стандардима, не онима која су одредили други људи у другим временима.